

MILJØDIREKTORATET SIN TILRÅDING
TIL KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENTET OM

VERNEPLAN FOR URSVATNET I BRØNNØY KOMMUNE

Januar 2019

1. Forslag

Miljødirektoratet tilrår med dette forslag om vern av Ursvatnet naturreservat i Brønnøy kommune i Nordland fylke. Totalareal 6 612 dekar, hvor 2 160 dekar produktiv skog.

1.1 Hjemmelsgrunnlag

Området foreslås vernet som naturreservat i henhold til naturmangfoldloven § 34, § 37 og § 62. Vilkåret for å kunne opprette et naturreservat etter naturmangfoldloven § 37 er at arealet enten inneholder truet, sjelden eller sårbar natur, representerer en bestemt naturtype, på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold, utgjør en spesiell geologisk forekomst eller har særskilt naturvitenskaplig verdi.

Et naturreservat skal bidra til bevaringsmålene i naturmangfoldloven § 33, blant annet bokstavene

- a) *variasjonsbredden av naturtyper og landskap,*
- b) *arter og genetisk mangfold,*
- c) *truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter,*
- d) *større intakte økosystemer, også slik at de kan være tilgjengelige for enkelt friluftsliv,*
- e) *områder med særskilte naturhistoriske verdier,*
- g) *økologiske og landskapsmessige sammenhenger nasjonalt og internasjonalt,*
- h) *referanseområder for å følge utviklingen i naturen.*

Verneområdene skal bidra til å oppfylle flere nasjonale mål som:

- *Eit representativt utval av norsk natur skal bevarast for kommande generasjonar.*
- *Økosystema skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester.*
- *Ingen trua arter og naturtyper skal utryddast, og utviklinga til truga og nær truga arter og naturtyper skal betras.*

Opprettelse av verneområdet bidrar til å nå internasjonale mål og forpliktelser, bl. a. nedfelt i konvensjonen for biologisk mangfolds artikkel 8 om et sammenhengende verneområdenettverk, jf. også naturmangfoldloven § 33 bokstav g.

Ved å verne naturområder mot ulike typer inngrep, gir verneområder også et positivt bidrag til det nasjonale og internasjonale målet om å stanse tapet av naturmangfold, jf. naturmangfoldloven § 33 bokstav a, b og c.

1.2 Vurderinger med hensyn til naturmangfoldloven kapittel II

Etter naturmangfoldloven § 8 skal offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet, så langt det er rimelig, bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger.

Beslutninger skal også legge vekt på erfaringsbasert kunnskap.

1.2.1 Hvor er kunnskapen hentet fra

Kunnskapsgrunnlaget om naturmangfold i verneplanen er framskaffet gjennom naturfaglige registreringer av tilbudsområdet i faktaarket Gaarder, G. 2018.

Naturverdier for lokalitet Ursvatnet, registrert i forbindelse med prosjekt Frivillig

vern2017. NaRIN faktaark. BioFokus:

http://lager.biofokus.no/omraadebeskrivelser/Frivilligvern2017_Ursvatnet.pdf

Miljøfaglig Utredning har i tillegg gjennomført en vurdering av hvorvidt verneverdiene i området fortsatt vil være tilstede ved et eventuelt redusert verneareal.

Vi har også hatt tilgang på en analyse utarbeidet av Oslo Economics for Norsk Mineral AS over "Samfunnsøkonomiske virkninger av alternativer for vern av Gbnr. 5/1 i Brønnøy. Basert på denne analysen, samt innspill fra Norsk Mineral om ulike transportalternativer, har Miljødirektoratet gjort vurderinger av de samfunnsmessige virkningene av et eventuelt vern, se avsnitt 4.1.

1.2.2 Verneverdier

Formålet med naturreservatet er å bevare et område med frodig, velutviklet kalkgranskog med kravfulle vegetasjonstyper. Området har særlig verdi for biologisk mangfold i form av naturtyper, økosystemer, plante- og dyrearter og naturlige økologiske prosesser. Naturreservatet har en rik vegetasjon, et variert artsmangfold og både innslag av varmekjære arter og arter tilknyttet gammelskog. Det er en målsetting å la gammelskogen få utvikle seg fritt slik at verneverdiene knyttet til denne skogen blir større.. Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget.

Området ligger på østsiden av Ursfjorden, nord for Hardangsfjellet i Brønnøy kommune, Nordland fylke. Det avgrenses av Ursvatnet, Gårdstjønnna og vestre delen av Djupgrunnvatnet i nord, Rognavdselva i øst, Hardangsfjellet i sør og Grønlifjellet i sørvest.

Topografien er nokså variert og omfatter flere fjelltopper, åser, berghamre, noen få kløfter, samt store og små lier med ulike helningsgrader og eksposisjon. Området ligger mellom ca. 48 og 787 moh. Berggrunnen består mest av glimmergneiser og glimmerskifer, og noe grønnstein, amfibolitt, hornblendeskifer og hornblendegneis nord for Grønlifjellet i sørvest. Det er mye bart fjell, men i vest er det områder med tynt humus- eller torvdekke, og i øst er det noe forvittringsmateriale.

I nordøst, nordvest og lokalt i sentrale deler av området er det karstformasjoner i kalkspatmarmor, inkludert flere grotter. Kalkgrotter generelt er i hovedsak knyttet til marmor. Hovedutbredelsen i Norge er i Nordland, men med mange grotter også i Nord-Trøndelag og Troms og spredte forekomster i øvrige fylker. Spesielt for Norge er grottesystemer som er dannet i smale og lange marmorlag, såkalt stripekarst. Dette gir Norge et spesielt forvaltningsansvar for denne utformingstypen. Det er gjennomført en nasjonal inventering av kalkgrotter og også beregnet et sannsynlig areal for disse. Endel grotter har godt utviklede økosystemer og inneholder sedimenter med stor naturhistorisk verdi.

Tre lokaliteter ble kartlagt som grotter i den naturfaglige registreringen av området. Stein-Erik Lauritzen ved Universitet i Bergen har i tillegg samlet inn grottedata fra området. Materialet viser at det er flere grotter enn det som fremkommer av Miljøfaglig utrednings kartlegging innenfor det foreslåtte verneområdet. Grottene er ufullstendig kartlagt og for noen av grottene er stedsangivelsen noe usikker da det er relativt gamle registreringer. En av grottene som ligger innenfor det foreslåtte naturreservatet er

Neptuns hule, nordvest i det foreslåtte verneområdet. Denne er spesiell da den ligger under marin grense og inneholder en rik marin fossilfauna i form av mye bein og skjell som er datert til å være over 9000 år gamle. Det er også funnet organisk materiale lenger inn i hulen, noe som sannsynligvis stammer fra en død elg som har ført til oppblomstring av moser. Urørte løsmasser er særlig viktig å ivareta. Disse kan ha uvurderlig verdi som naturhistorisk arkiv da de kan ha ligget urørt og upåvirket av menneskelig aktivitet over en tidsperiode som kan omfatte flere istider. Denne grotta, sammen med flere andre grotter i Velfjorden, supplerer tradisjonelle data om havnivåendringer. De har potensiale for å inneholde fossiler fra interstadiale og interglasiale havnivå. Data som viser havnivåendringer fra før siste istid er ytterst sjeldne i Norge. Neptungrotta er en særdeles rik lokalitet i så måte, som bør bevares for fremtiden uavhengig av om Ursvatnet naturreservat opprettes eller ikke.

De skogkledte delene av området hører til mellomboreal (ca. 30 %) og nordboreal vegetasjonssone (ca. 30 %), og ligger i klart oseanisk seksjon (O2). Skogsområdene veksler mellom furudominerte partier og granskog med innslag av boreale løvtrær. Det er mest granskog i øst, vest og sentrale deler, samt i flere mindre kløfter i fjell-liene. For det meste er det snakk om blåbærskog og svak lågurtskog, men det er også partier med en del høystaudeskog. Dominerende treslag er furu og gran, men det er også en del boreale løvtrær som bjørk, rogn, osp, selje, noe hegg, samt svært lokalt varmekjære arter som alm (VU) og hassel. Enkelte steder ble det plantet gran for 50-60 år siden, men da av stede egne sorter.

Det ble avgrenset 13 kjerneområder innenfor det opprinnelige kartleggingsarealet. Disse fordeler seg på kalkbarskog (1), rik barskog (3), på gammel granskog (1), regnskog (1), bekkekløft (1), gammel boreal lauvskog (1), rik edellauvskog (1), åpen kalkmark (1), rikmyr (1), kilde (1) og grotte (1). I enkelte tilfeller er det snakk om overlappende typer. Verdien til kjerneområdene fordeler seg på sju lokalt viktige (C), fem viktige (B) og ett svært viktig (A). Til sammen dekker disse ca. 5 % av totalarealet. Det er påvist enkelte rødlistearter (gullprikkklav (VU), gubbeskjegg (NT), huldrelav (NT), skorpefiltlav (NT), svartsonekjuka (NT), elvemusling (VU) og alm (VU)). Vassdraget som utgjør grensa er også en viktig rasteplass for sangsvaner på trekk. Karplantefloraen er ganske artsrik og inkluderer en del kalkkrevende arter, noen varmekjære arter og en del lav i lungenever- samfunnet. I området forekommer to rødlistede naturtyper: Boreal gran-regnskog (EN) og høgstaudegranskog (NT). I den reviderte avgrensingen som tilrås utgår en lokalitet med rik barskog og lokaliteten med regnskog fra det opprinnelige tilbudsarealet. Disse hadde henholdsvis verdiene C og B.

Området har relativt lav verdi for gammelskog og treslagsfordeling. Verdiene er større når det gjelder urørthet/påvirkning, vegetasjonsvariasjon, rikhet, arter og størrelse. På topografisk variasjon og arrondering skårer det høyt. Området vurderes som regionalt verdifullt (**). Denne vurderingen opprettholdes også for den reviderte avgrensingen som tilrås her. Miljøfaglig Utredning har vurdert revidert avgrensing og kommet fram til at den samlede verdisetting opprettholdes.

Med grunnlag i mangelanalyser for skogvernet, dekker det foreslåtte området i første rekke opp mangler knyttet til kalkrik granskog, i mindre grad også knyttet til kalkrik bjørkeskog samt "arter av særlig stor forvaltningsinteresse". Den totale graden av mangelloppfyllelse i skogvern vurderes som lav til middels.

1.2.3 Effekten av vernet og vurdering etter naturmangfoldloven §§ 9-12

De viktigste påvirkningsfaktorene på verneverdiene i skogområder som foreslås vernet er generelt hogst og ulike typer utbygginger, eksempelvis veibygging, hyttebygging og utbygging av vindkraft, vannkraft og kraftlinjer. I enkelte tilfeller, som her, er utnyttelse av mineralressurser en potensiell påvirkningsfaktor på verneverdiene. Vern av det foreslåtte området skal gjennom bestemmelser om slike tiltak sikre arealer med viktige vernekvaliteter og bidra til dekning av viktige mangler ved skogvernet. Området vil bidra til langsiktig og effektiv bevaring av levested for truede arter, og dermed redusere den samlede belastningen på arter som har risiko for å dø ut. Verneforskriftene åpner for at flere pågående aktiviteter kan videreføres. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at verneverdiene forringes. For enkelte aktiviteter vil det derfor i tråd med prinsippene om samlet belastning være restriksjoner, slik at naturverdiene får en økt beskyttelse. Dette er også i tråd med prinsippene om miljøforsvarlige teknikker og lokalisering, samt miljøforring betaler der hvor det ut fra hensynet til verneverdiene er fastsatt bestemmelser om blant annet ferdsel og infrastrukturtiltak. Ut fra dagens kunnskap om arter og naturtyper i området vil de aktivitetene som i henhold til verneforskriftene kan videreføres, med liten grad av sannsynlighet ha vesentlig negativ innvirkning på disse artene, naturtypene og landskapselementene. Vernebestemmelsene tillater likevel ikke vesentlige inngrep i områdene. Miljødirektoratet vurderer det slik at vernet med stor grad av sannsynlighet vil føre til en positiv utvikling for artene og naturtypene, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5. Miljødirektoratet anser at kunnskapsgrunnlaget er i tråd med kravet i naturmangfoldloven § 8. Miljødirektoratet har ut fra en føre-var-tilnærming i verneforslaget vektlagt muligheten for flere påvirkninger av samme slag, eller en kombinasjon av flere ulike påvirkningsfaktorer (samlet belastning). Det foreligger ellers etter Miljødirektoratets oppfatning tilstrekkelig kunnskap om naturmangfoldet, påvirkningsfaktorer og effekten av vernet. Føre-var-prinsippet tillegges derfor ikke ytterligere vekt i denne saken.

Dersom området med revidert avgrensning ikke vernes, vil fortsatt skogbruk være den mest aktuelle arealanvendelsen for området. Utnyttelse av eventuelle mineralressurser i dette området vil, etter det vi har oppfattet, kunne skje gjennom underjordisk drift. Selv om underjordisk drift vil være forenelig med skogvern, kan mulige inngrep likevel komme i konflikt med andre viktige naturverdier, som f.eks. grotter (omtalt i 1.2.2). Brønnøy Kalk AS har spilt inn gjennom høringen av verneplanen at bygging av transportvei gjennom området vil være en aktuell framtidig arealbruk. Det vil da være plan- og bygningsloven, sektorlover og skogbrukets egen sertifiseringsordning som skal ivareta hensynene til biologisk mangfold. Miljødirektoratet vurderer at en kombinasjon av skogbrukets egne miljøtiltak sammen med oppbygging av et nettverk av verneområder er en effektiv måte å sikre det biologiske mangfoldet i skog. Også ved en eventuell utnyttelse av mineralressursene vil det kunne bli stilt krav til ivaretagelse av viktig biologisk mangfold gjennom konsekvensutredning og gjeldende myndigheters plan- og konsesjonsbehandling.

1.3 Trusler mot verneverdiene

Mineralutvinning:

Brønnøy Kalk AS ser på nærområdene til Ursvatnet som et aktuelt område for

mineralutvinning i fremtiden, og da spesielt i forbindelse med uttransport av mineraler til utskipningshavn. Miljødirektoratet tilrår å tilpasse vernegrensen noe for å muliggjøre framtidig uttransportering av mineraler, jf. omtale i avsnitt 3.2.

Barmarkskjøring og ferdsel:

Området brukes først og fremst til reindrift, jakt, fiske, bær- og sopplukking, og i noen grad til rekreasjon for øvrig. Dagens bruk vurderes i hovedtrekk ikke å innebære trusler for verneverdiene.

Reindriften og beitenæringas bruk av området varierer med årstidene. Det er særlig bruk av barmarkskjøretøyer som kan være utfordrende med tanke på å ivareta verneverdiene. Næringene er avhengig av noe bruk av barmarkskjøretøy for å opprettholde driften.

Fremmede arter:

Ved det nedlagte gårdsbruket i Svartdalen/Lislåmmåslia finnes det noen popler og en bestand av prakthjelm/storhjelm. Prakthjelm er ikke risikovurdert i fremmedartslista fra 2018. Arten er knyttet til bl.a. gjengroende kulturmark, og bør holdes under oppsikt og fjernes hvis situasjonen betinger det. Poppelen er ikke artsbestemt. I fremmedartslista fra 2018 er de fleste poppelartene vurdert med lav risiko, men arten bør bestemmes og det bør vurderes om det er behov for tiltak.

1.4 Brukerinteresser

Historisk har skogen blitt utnyttet i ulik grad til bl.a. skogsdrift, beite, jakt og friluftsliv. Det er ikke aktuelt at skogbruk skal fortsette i områder som vernes som naturreservater, men aktiviteter som f.eks. utmarksbeite, jakt, fiske og friluftsliv vil i stor grad kunne fortsette som tidligere.

Det kan være aktuelt å ta opp / opprettholde skjøtsel av arealene rundt husene i Svartdalen/Lislåmmåslia Det er også åpnet i forskriften for at det, etter søknad, kan tas ut ved til eget bruk på stedet.

Interessene rundt mineralutvinning i området er beskrevet i avsnittene 1.3 og 3.2.

2. Saksbehandling

2.1 Generell bakgrunn

Meld. St. 14 (2015-2016) Natur for livet legger opp til en videreføring av det langsiktige arbeidet med skogvern, herunder økt frivillig skogvern. Stortinget behandlet meldingen 23. mai 2016, og ba regjeringen sette et mål om vern av både offentlig eid skog og frivillig vern av privateid skog til 10 pst. av skogarealet. Viktige naturfaglige evalueringer som ligger til grunn for prioriteringene i skogvernarbeidet er NINA rapport 54/2002, NINA rapport 535/2010 og NINA rapport 1352/2017.

2.2 Saksgang

Området er tilbudt av grunneier gjennom ordningen for frivillig vern av skog. Ved frivillig skogvern tilbyr skogeierne aktuelle skogarealer for vern. Grunneierne oversender tilbud om vern til vedkommende Fylkesmann. Det blir foretatt naturfaglige

registreringer og utarbeidet skogtakster for de områdene der det er behov for det. På grunnlag av tilbud og de naturfaglige registreringene utarbeider Fylkesmannen forslag til avgrensning av verneområdet. På grunnlag av tilbud og mal for verneforskrift for naturreservater utarbeider Fylkesmannen forslag til verneforskrift som blir oversendt grunneierne for kommentarer. Det blir avholdt møter/befaringer der forslaget diskuteres nærmere. Miljødirektoratet oppnevner en skogsakkyndig som får i mandat å forhandle med grunneierne/grunneiernes representant. Ved enighet blir det utarbeidet avtale der erstatningssum, forslag til verneforskrift og avgrensning av verneområdet blir avklart. Fra avtaletidspunkt og fram til vernevedtak gjelder en vederlagsordning. Utbetaling av erstatningsbeløp skjer når vernevedtak er fattet.

Fylkesmannen i Nordland har vært saksbehandler og prosessansvarlig. Formell oppstart av verneplanarbeidet for Ursvatet ble sendt ut 10. mars 2017 sammen med tre andre områder i Nordland fylke. Grunneiers tilbud om frivillig vern ble levert 25. oktober 2016. Verneforslag for området ble sendt på felles lokal og sentral høring 19. juli 2017. Fylkesmannens tilråding om vern ble oversendt Miljødirektoratet 6. juli 2018.

Miljødirektoratet har etter Fylkesmannens tilråding hatt to møter med Norsk Mineral AS, som gjennom Hustadkalk AS eier Brønnøy Kalk AS.

2.3 Konsultasjon med Sametinget

Fylkesmannen har tidlig i prosessen vært i kontakt med Sametinget for å vurdere behovet for konsultasjon. Sametinget ba da om at Fylkesmannen måtte avklare med berørte reinbeitedistrikt og andre samiske interesseorganisasjoner om behovet for konsultasjon. Sametinget har etter høringsrunden bekreftet at det ikke er behov for konsultasjon under forutsetning av det ikke blir gjort endringer i forskriften.

Området inngår i Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt. Fylkesmannen har rettet flere henvendelser til reinbeitedistriktet for å avklare behov for videre konsultasjon. Det er ikke mottatt svar på disse henvendelsene.

2.4 Gjeldende arealplaner og andre offentlige reguleringer

I Brønnøy kommunes arealplan (1998-2010) ligger alt areal innenfor LNFR-områder (landbruks-, natur- og friluftsmål samt reindrift).

2.5 Forholdet til utredningsinstruksen og forvaltningsloven

Saksbehandlingen for verneforslaget har fulgt reglene i naturmangfoldloven, forvaltningsloven, utredningsinstruksen og konsultasjonsavtalen mellom Staten og Sametinget.

Etter avveiinger mellom områdets verneverdier og andre samfunnsinteresser er det underveis i verneprosessen foretatt endringer i vernebestemmelser og avgrensning for det foreslåtte verneområdet.

Gjennom verneplanprosessen er det foretatt en avveining mellom verneinteresser og andre bruker- og samfunnsinteresser, se kapittel 3. Verneforslaget er også i størst mulig grad tilpasset de ulike brukerinteressene i området. Kravene i naturmangfoldloven § 14 er således oppfylt.

3. Viktige endringer under behandlingen av verneplanen

3.1 Navn

Det har ikke kommet inn innspill under høringen som medfører endringer i navnsettingen av området.

3.2 Avgrensing

Områdets avgrensing er endret for å imøtekomme innspill som har kommet både i høringsprosessen og i forbindelse med Fylkesmannens tilråding til Miljødirektoratet. Vi viser her til omtale i avsnitt 4.1 og 6.5 om virkninger for uttransportering av mineralforekomster, og at Miljødirektoratet tilrår å tilpasse vernegrensen slik at en mulig veiframføring til utskipingshavn lar seg gjennomføre. Dette reduserer eventuelle negative konsekvenser av verneforslaget. Til sammen 454 dekar nordøst i området er grenset ut i forhold til det kartet som fulgte Fylkesmannens tilråding. Det totale vernearealet reduseres dermed fra 7 066 til 6 612 dekar.

3.3 Verneforskrift

Det er gjort enkelte mindre endringer i verneforskriften etter høringen og Fylkesmannens tilråding.

Forskriftens § 1 er endret fra

"Ivaretagelse av naturgrunnlaget innenfor naturreservatet er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal kunne brukes til reindrift. Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget."

til

"Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget."

I § 4 er følgende formulering lagt til:

"i) Rydding/skjøtsel av innmarka rundt husene i Lisltåmmåslia."

I § 7 n) er §7 d) tilføyd i lista over tiltak der det kan søkes om dispensasjon til motorferdsel. Dette innebærer at det åpnes for at det kan søkes om motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein.

Miljødirektoratet tilrår i tillegg enkelte endringer i forslag til forskrift for å tilpasse forskriften til mal uten at dette endrer restriksjonsnivået. Miljødirektoratet vurderer at endringene ikke har betydning for avtalene om frivillig vern inngått med grunneier.

4. Forvaltning, økonomiske og administrative konsekvenser

Miljødirektoratet avgjør hvem som skal være forvaltningsmyndighet for det enkelte område. Det er lagt til grunn at kommunene skal tilbys å overta forvaltningsmyndigheten for små verneområder. Ved et vernevedtak vil Brønnøy kommune vil derfor få tilbud om delegering av forvaltningsmyndighet for området. Dersom kommunen ikke ønsker slik myndighet vil forvaltningsmyndigheten ligge hos Fylkesmannen. Kostnader til merking av grenser, oppsyn m.m. vil dekkes innenfor ordinære budsjettposter.

Den viktigste budsjettkostnaden ved skogvern er erstatning til grunneier, i hovedsak for båndlegging av skog og påfølgende tap av hogstinntekt. Kostnadene til forvaltning og skjøtsel av skog som er vernet er derimot oftest begrensede. Skog som vernes som naturreservat vil i de fleste tilfeller best opprettholde og videreutvikle vernekvalitetene ved fri utvikling uten at det er behov for aktive skjøtselstiltak.

I skogvernarbeidet vektlegges at de viktigste skogområdene bør fanges opp ved vern, slik at man sikrer effektiv oppnåelse av de vedtatte målene som er nevnt i kap. 1.1. Det blir ikke startet verneprosess for områder som er vurdert å ikke ha tilstrekkelige vernekvaliteter. For privateide frivillig vern-områder innebærer det at myndighetene takker nei til tilbud om vern.

For å sikre et godt og oppdatert faglig grunnlag for skogvernet gjennomføres regelmessig faglige evalueringer. Det er i 2017 sluttført en slik evaluering, som gir et oppdatert grunnlag for å gjennomføre skogvernet slik at det kan medvirke effektivt til å nå det nasjonale målet om å bevare et representativt utvalg av norsk natur og det nasjonale målet om å bevare arter og naturtyper.

Videre er det viktig med god oversikt over hvor de viktigste skogområdene befinner seg. Som grunnlag for skogvernarbeidet gjennomføres derfor systematiske registreringer av prioriterte skogtyper i skogvernet.

4.1 Vurdering av samfunnsnytte og samfunnsøkonomiske konsekvenser

Vern av områder etter naturmangfoldloven er å anse som varige tiltak som på ulike måter vil påvirke ulike samfunnsområder. Ettersom området som her vernes er under 500 km² i utstrekning, faller de ikke inn under kravene til utarbeidelse av konsekvensutredning etter plan- og bygningsloven og tilhørende forskrift. Naturen leverer viktige økosystemtjenester, både i form av bruksverdier og ikke-bruksverdier, herunder eksistensverdien av naturmangfoldet både for dagens befolkning og for framtidige generasjoner. Gjennom økosystemtjenestene gir naturen et essensielt bidrag til samfunnsøkonomiske verdier. Vern vil sikre at naturverdiene ivaretas på lang sikt. Norge har i tillegg forpliktet seg både nasjonalt og internasjonalt til å ta vare på naturmangfoldet. Gjennomføring av verneforslaget vil derfor ha positiv samfunnsmessig betydning, og bidra til å oppfylle Stortingets vedtak i stortingsmeldingen Natur for livet (Meld. St. 14 (2015-2016)). Det skal likevel vurderes om vernet har konsekvenser for andre samfunnsinteresser.

Vernet vil begrense de fremtidige mulighetene for bl.a. skogbruk, mineralutvinning og regulering av vassdrag. Det er ikke konkrete planer om mineralutvinning og regulering av vassdrag innenfor området i dag, men Brønnøy Kalk AS har spilt inn gjennom høringsrunden at de anser tilgrensende områder i nabokommunen Bindal som potensielle framtidige områder for råstoffutvinning. Brønnøy Kalk har også søkt om, og fått, tillatelse til ekspropriasjon for undersøkelsesrett for det foreslåtte verneområdet. I det ligger det også at det potensielt kan være utvinnbare mineralressurser under dette området. Eventuelle ressurser her vil ifølge bedriften kunne tas ut ved underjordisk drift, og vil i så måte ikke berøre det aktuelle verneområdet.

Miljødirektoratet har gjort vurderinger av de samfunnsmessige konsekvensene av et vern av området. Disse vurderingene er basert på kartlegging av Miljøfaglig utredning, innspill fra Norsk Mineral AS om mulige transporttraseer, samt analyse fra Oslo Economics gjennomført på oppdrag fra Norsk Mineral AS. Vi har herunder sett på de potensielle konsekvensene ved ulike valg av bl.a. transporttrasé. Det er knyttet stor usikkerhet til både våre og andres beregninger og vurderinger av disse forholdene. De alternative transportrutene vi har brukt vil være å regne som grove skisser, og er basert på innspill fra Norsk Mineral AS om mulige transportruter. Det er også knyttet stor usikkerhet rundt både salgspris, konkurranseforhold og det faktiske ressursgrunnlaget i de de aktuelle områdene som Brønnøy Kalk AS ser for seg drift i.

Vi har i våre skisser vurdert følgende alternative utfall ved et vern:

- 1. Området vernes i sin helhet slik det ligger inne i avtalen med grunneier - transportvei legges utenfor det foreslåtte verneområdet.*
- 2. Området vernes, men avgrensning endres slik at det ikke er i konflikt med transportrute*

Nullalternativet er referansen som de øvrige alternativene sammenlignes med, og representerer forsvarlig videreføring av dagens situasjon. I dette tilfellet innebærer dette en situasjon uten vern. I utgangspunktet er det kun vedtatt politikk som skal ligge til grunn for utformingen av nullalternativet. En streng tolkning av nullalternativet innebærer dermed at det i en samfunnsøkonomisk analyse av vern av gbnr. 5/1, ikke skal legges til grunn utvinning av kalk i nullalternativet. For å belyse merkostnadene et vern vil påføre Brønnøy Kalk har vi likevel lagt til grunn at det utvinnes kalk fra Vassbygda i nullalternativet. I følge informasjon fra Norsk Mineral/Oslo Economics vil slik utvinning kunne finne sted fra om lag 20 år fram i tid og framover. Naturverdier på gnr. 5 bnr. 1 kan dermed potensielt forringes i nullalternativet.

Miljødirektoratet har gjort en grov vurdering av de positive og negative konsekvensene av de alternative utfallene listet opp over. Følgende virkninger er identifisert i vår vurdering. Disse utløses i ulik grad avhengig av hvilket alternativ som velges:

Positive virkninger:

- Ivaretagelse av naturverdier gjennom vern

Negative virkninger:

- Forringelse av natur som følge av veiutbygging utenfor verneområdet.
- Økt investeringskostnad for bygging av vei utenom verneområdet.
- Økte transportkostnader som følge av økt fraktavstand for kalkspatmarmor.
- Økte vedlikeholdskostnader for transportvei

Det er vanskelig å fastsette verdien av ivaretagelse av naturverdier og forringelse av natur i kroner og øre. Det betyr imidlertid ikke at disse effektene er uten samfunnsøkonomisk betydning. De vil inngå i vurderingen som ikke-prissatte effekter. Det er helheten av prissatte og ikke-prissatte effekter som må legges til grunn for beslutningsformål.

Gjennom **alternativ 1** vil nytten av vern være knyttet til å ivareta naturverdiene beskrevet i 1.2.2 på lang sikt, inkludert verdien av å ivareta de 13 identifiserte

kjerneområdene. Området er vurdert til å ha regional verneverdi (**), og vil oppfylle visse mangler i skogvernet (klassifisert med lav til middels betydning). Den totale effekten vil være en positiv ikke-prissatt konsekvens. Den mest økonomiske transportruten for Brønnøy Kalk vil ikke kunne bli realisert. Alternativ transportrute, slik bedriften har informert om, vil da medføre en økt transportrute på omtrent 1400 meter vei og 300 meter tunnel, noe som tilsvarer en økning i total transportlengde på 17 %. Dette vil kunne gi betydelig merkostnader for bedriften. Dersom merkostnaden for bedriften er så store av driften blir ulønnsom, vil vern av området også kunne ha negative ringvirkninger i form av nedleggelse av arbeidsplasser. Videre vil traseen i alternativ 1 ha negative konsekvenser for naturverdier utenfor verneområdet. Økt lengde på transportruten gir større forringelse av skogarealer. I tillegg vil traseen, slik den er skissert av Norsk Mineral AS, gå gjennom områder hvor det er kartlagt naturtyper klassifisert som Svært viktig (A).

I vår avgrensning i **alternativ 2** vil nytten av vernet bli som i alternativ 1, med unntak av ivaretagelse av naturverdier i et areal langs grensen nordøst i området. Dette innebærer at kjerneområde 2 og 4 ikke vernes. Disse er henholdsvis på 9,3 og 37 dekar. Kjerneområde 2 består av en regnskogslokalitet med boreal gran-regnskog. Kjerneområde 4 består av en rik barskog med høystaudeutforming. I tillegg vil et areal på 454 dekar utgå. Det er i denne delen av området en finner størst forekomster av skog, noe som også påpekes i kartleggingsrapporten til Miljøfaglig Utredning. Samlet sett gir alternativ 2 en mindre nytteeffekt enn alternativ 1, i og med at to kjerneområder og et betydelig areal grenses ut. Miljøfaglig Utredning, som gjennomførte den naturfaglige registreringen av området, har vurdert området på nytt ut fra alternativ avgrensning. Deres konklusjon er at området vil få en dårligere arrondering, og mister noen kvaliteter, men likevel vil beholde den opprinnelige verdisetningen som regionalt verneverdig (**). Naturverdiene i det gjenværende arealet vil dermed ivaretas på lang sikt ved et vern. Alternativet innebærer at verneforslaget innskrenkes slik at vernet ikke kommer i konflikt med Brønnøy Kalks mest økonomiske transportrute.

Miljødirektoratet har også sett på enkelte andre mulige andre transportruter enn de som er skissert i alternativ 1 og 2 over som går igjennom verneområdet, men berører et mindre areal enn det traseen i alternativ 2 vil gjøre. Det foreligger imidlertid ikke tilstrekkelig informasjon til å vurdere om disse transportrutene er gjennomførbare. Sammenlignet med alternativ 2, vil slike løsninger i noe mindre grad medføre innskrenking av verneområdet, men samtidig gi økte merkostnader for Brønnøy Kalk og økt forringelse av naturområder utenfor verneområder. Nyttens av redusert innskrenking av verneområdet vurderes til å være lavere enn kostnadene ved økt lengde på trase og forringelse av natur utenfor verneområdene. Videre er det usikkert om disse alternativene er gjennomførbare. Vi har derfor valgt å ikke gå videre med disse alternativene.

Det må fremheves at det er betydelig usikkerhet relatert til vurderingene over. Det er usikkerhet knyttet til investerings- og driftskostnader ved økt lengde på transporttraseen. Det er også usikkerhet knyttet til om utvinning av kalk fra Stormarka er gjennomførbart 20 år fram i tid. Selv om området ikke vernes må Brønnøy Kalk søke konsesjon/tillatelser etter dagens regelverk/retningslinjer. Dersom Brønnøy Kalk får konsesjon, kan de velge å transportere kalken på rimeligst måte ut fra Vassbygda (over det aktuelle området). Dette er betinget av at de får en avtale med grunneier eller evt.

kjøpe eiendommen av grunneier, ev. at tilgang til arealene skjer ved ekspropriasjon, og at kalkforekomstene viser seg å være lønnsomme å utvinne. Det vil også være usikkerhet knyttet til lønnsomheten i driften av Brønnøy Kalk i framtiden, som vil avhengig av en rekke faktorer som prisutvikling og teknologisk utvikling.

Oppsummert vurderer Miljødirektoratet at vern av området vil bidra til vesentlig samfunnsnytte gjennom varig ivaretagelse av naturverdier. Samtidig kan vern påvirke viktige samfunnsinteresser, og i dette tilfellet særlig framtidig mineralutvinning. Det er mange usikkerhetsfaktorer knyttet til om drift av områdene i Vassbygda vil bli realisert og derfor også om behovet for uttransport gjennom den tilbudte eiendommen blir aktuelt. Vi har valgt å legge til grunn i vår vurdering at framtidig drift i området er sannsynlig. Både våre egne vurderinger og de utredningene bedriften har fått utarbeidet viser at det mest økonomiske alternativet for uttransport av mineralressurser fra Vassbygda vil påvirke deler av det foreslåtte verneområdet. Miljødirektoratet vurderer det slik at en tilpasset vernegrense, hvor en mulig veiframføring til utskipingshavn lar seg gjennomføre, vil redusere eventuelle negative konsekvenser av verneforslaget. Dette vil samtidig gi redusert nytte av verneforslaget ved at en andel skogrike arealer ikke vernes. De vurderingene vi har fått gjennomført viser likevel at området vil opprettholde den samlede verdisettingen som regionalt viktig (***) selv med endret vernegrense.

Området ligger i kommuneplanen som LNFR-område. Øvrige bruksinteresser er klarlagt gjennom høring av verneforslag og annen kontakt med berørte parter. I hovedsak er slike andre interesser knyttet til reindrift, beite og jakt og annet friluftsliv. Dette er aktiviteter som fortsatt kan foregå innenfor rammen av verneforskriftene.

Miljødirektoratet mener at verneforslaget slik det nå foreligger har små negative konsekvenser. Samlet sett vurderer direktoratet det slik at de samfunnsøkonomiske konsekvensene av vernet vil være positive på sikt. Forslaget vil sikre natur som har en positiv samfunnsnytte, selv om denne ikke kan verdsettes. Forslaget vil samtidig bidra til oppfyllelse av nasjonale og internasjonale forpliktelser om å ivareta naturmangfoldet. Verneforslagene vil også sikre viktige områder for friluftsliv.

5. Høring av verneforslaget

Verneforslaget har vært sendt på kombinert lokal og sentral høring samtidig med tre andre områder i Nordland. Høringen har vært sendt ut til [FNF-Nordland](#), [Nordland Reiseliv AS](#), [NVE Region Midt-Norge](#), [Vefsn kommune](#), [Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt v/ Torstein Appfjell \(Østra siida\)](#), [Kjell Gustav Øverås](#), [Monica Fjellseth](#), [Nordland Zoologiske Forening](#), [Nordland Bonde- og småbrukarlag v/ Marielle Vink de Roos](#), [Nordland Bondelag](#), [Frithjof Møinichen Plahte](#), [Brønnøy kommune](#), [Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt v/ Per Anders Kappfjell \(Vestre siida\)](#), [Turistforeningene i Nordland c/o Bodø og omegns turistforening](#), [Bindal kommune](#), [Sverre Stokka](#), [Karin Solfrid Stokka](#), [Nordland Ornitologiske Forening v/ Atle Ivar Olsen](#), [Naturvernforbundet i Nordland](#), [Sør-Hålogaland HV Distrikt HV-14](#), [Statens vegvesen region Nord](#), [Mattilsynet Nordland](#), [Vesterfjell sankelag v/Stig Vikdal](#), [NJFF Nordland](#), [Nordland fylkeskommune](#), [Bindal beitelag v/ Eli Horsberg](#), [NHO Reiseliv](#), [Kommunenenes sentralforbund](#), [Fakultetet for naturvitenskap og teknologi- NTNU](#), [Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard](#), [Norges Orienteringsforbund](#), [Språkrådet](#), [Norskog, Norsk](#)

Sau og Geit, Norsk Ornitologisk Forening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Biologisk institutt - Universitetet i Oslo, Statens Kartverk, Norges Miljøvernforbund, Norges Geologiske Undersøkelser, Universitetet for miljø- og biovitenskap, Sametinget, NTNU – Vitenskapsmuseet, Luftfartstilsynet, Forsvarsbygg, Sametinget - Miljø- og kulturvern, Norges Luftsportforbund, SABIMA, Norsk institutt for bioøkonomi, Norsk institutt for naturforskning, Norges Bondelag, Natur og Ungdom, Friluftsrådernes Landsforbund, Universitetet i Tromsø, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norges Skogeierforbund, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Statskog SF, Landbruksdirektoratet, Norsk Orkideforening, Norsk Industri, Norsk Botanisk Forening, Norsk Bergindustri, Norske Reindriftsamers landsforbund, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, AVINOR AS, Norges handikapforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Riksantikvaren, Norske Samers Riksforbund (NSR), Norsk Biologforening, Norges vassdrags- og energidirektorat, Den Norske Turistforening, Norges Naturvernforbund, Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, WWF – Norge, Statnett SF, Statkraft SF, Norsk Zoologisk Forening og Norsk Organisasjon for Terrengsykling.

Det er Fylkesmannen som gjennomfører høringsprosessen i forbindelse med frivillig vern av skog. Området ble sendt på høring 19. juli 2017 med høringsfrist 1. november samme år.

6. Merknader til verneforslaget og kommentarer til disse

I forbindelse med lokal og sentral høring av verneplanen for Ursvatnet har Fylkesmannen mottatt 14 høringsuttalelser. I tillegg har det kommet inn enkelte merknader i forbindelse med oppstartsmeldingen som ikke er gjentatt når verneplanen var ute på høring. Disse blir kommentert i de tilfellene hvor merknadene har relevans for tilrådingen.

Statens vegvesen og Sør-Hålogaland HV-distrikt 14 (HV-14) har uttalt at de ikke har merknader til verneplanen.

6.1 Generelle merknader

Sametinget peker på at lokal og sentral høring skal gjennomføres som to adskilte prosesser så lenge ikke annet er avtalt. De ba derfor om å få oppsummert og tilsendt høringsuttalelsene som berører samiske interesser, samt annen dokumentasjon på prosesser og kontakt Fylkesmannen har hatt med samiske interesser før de kommer med endelig uttalelse. Etter å ha fått oversendt dette, sier Sametinget at de ikke har merknader til verneforslaget, og at de ikke krever konsultasjon i saken. Denne uttalelsen er gitt under forutsetning om at det ikke blir gjort endringer i forskriftene.

Miljødirektoratets kommentar: Formålsparagrafen i Fylkesmannens forslag til forskrift er endret slik at den samsvarer med gjeldende standard for verneforskrift. "Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget" vil sammen med unntak i §§ 4 og 6 ivareta reindriftens interesser i området. Det er for øvrig kun gjort mindre endringer i forskriften etter tilrådingen. Disse anses ikke å ha betydning for reindriftsnæringen.

WWF uttaler at Ursvatnet utpeker seg blant områdene som ble sendt på felles høring, da det finnes både urskognær skog, elementer av boreal regnskog og kalkskog. Alle disse er

mangler i skogvernet. Ursvatnet har vært kjent lenge og var aktuell for vern på 90-tallet da det allerede da ble dokumentert betydelige naturverdier her.

6.2 Navn

Språkrådet påpeker at Ursvatnet er eneste godkjente skrivemåte i Sentralt stednavnregister (SSR) for navnet på vannet. Ut fra kartet ser det imidlertid ut til at vannet ligger utenfor det foreslåtte verneområdet. Fylkesmannen bør derfor vurdere om et annet navn vil være mer dekkende for verneområdet.

Fylkesmannen tilrår at Ursvatnet brukes som navn. Dette er navnet som brukes på området lokalt, og det er ingen andre mer kjente navn på fjell eller daler innenfor området.

Miljødirektoratet støtter Fylkesmannens vurdering.

6.3 Avgrensing

Flere av høringsinnspillene har gått på å tilpasse avgrensingen av området for å kunne ivareta Brønnøy Kalks muligheter for uttransportering av mineralressurser fra potensielle framtidige utvinningsområder. Disse uttalelsene er gjengitt og kommentert under pkt. 6.5

6.4 Forskrift

Norsk Ornitologisk Forening er prinsipielt imot jakt i vernede områder og anbefaler at verneforskriftene for disse områdene ikke åpner for jakt. De peker på at selv om jakt ble forbudt i alle dagens vernede skogsområder, ville fortsatt 96 % av skogsarealet i Norge vært potensielt tilgjengelig som jaktterreng. De begrunner motstanden med at:

- Reservatet vil fungere som produksjonsområder som forsyner omgivelsene med fugl.
- Naturreservatet vil bli mest mulig intakt og uforstyrret, som er viktig for forskning og undervisning.
- Løse hunder som forstyrrer vilt oppfattes ikke som forenelig med vern. Mange reagerer sterkt på at dyr og fugler jaktes på i naturreservater.
- Blyhagl kan forårsake blyforgiftning.
- Hare og rype er jaktbare til tross for at de er rødlistet, og burde ha et sterkere vern innenfor et naturreservat.

Fylkesmannen kommenterer at forslag til verneforskrifter følger forskriftsmalen for naturreservater. Norsk praksis i skogvernområder åpner for jakt etter viltloven.

Miljødirektoratet viser til Fylkesmannens kommentar.

Brønnøy Kalk AS viser til at de gjennom geologiske undersøkelser har kommet fram til tre potensielle utvinningsområder i Vassbygda. Det er imidlertid behov for å gjøre ytterligere undersøkelser før man kan fastslå det faktiske ressursgrunnlaget. Dette gjelder også delvis innenfor det foreslåtte verneområdet.

Fylkesmannens kommentar: Brønnøy Kalk er veldig tidlig i prosessen med å finne områder som skal erstatte dagens brudd i Akselberg, men de tre områdene i Vassbygda utpeker seg per i dag som mest aktuelle å gå videre med. Prøveboringer vil kunne gi indikasjoner på om det er aktuelt å gå videre med mer omfattende undersøkelser i disse områdene. Det finnes flere eksempler på verneområder der det er åpning for å gi tillatelser til prøveboring og luftesjakter. Fylkesmannen mener dette også kan la seg gjennomføre her uten at det går ut over verneverdiene i vesentlig grad. Fylkesmannen tilrår derfor at det i forskriften åpnes for at det kan søkes om å foreta prøveboringer og etablere luftesjakter i forbindelse underjordisk drift. Disse tiltakene krever i tillegg tillatelser fra grunneier.

Miljødirektoratets kommentar: Brønnøy Kalk AS har ikke lyktes å komme til enighet med grunneier om ytterligere prøveboringer innenfor det foreslåtte verneområdet. Bedriften har derfor søkt Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) om tillatelse til ekspropriasjon av undersøkelsesrett på grunneiers mineral. Tillatelse til ekspropriasjon ble gitt fra DMF 15.10.2018. Forskriftens § 7 o) åpner for at det, etter søknad, kan gis dispensasjon for prøveboring og etablering av nødvendige luftesjakter i forbindelse med underjordisk drift av mineralforekomster nord for Mølnvatnet med uttakssted utenfor verneområdet.

6.5 Merknader knyttet til utnyttelse av mineralressurser

Bindal kommune påpeker at det i forbindelse med revisjon av kommuneplanens arealdel er kommet innspill med ønsker om å avsette arealer til råstoffutvinning i tre delområdet øst for der Ursvatnet naturreservat er foreslått. Dette gjelder for områdene Reppamarka mellom Urdvollvatnet og Reppaholet, og Mølnvatnet og Fiskebekken i Vassbygda. Området ved Ursvatnet som er foreslått vernet vil blokkere muligheten for uttransport av råstoff fra forekomstene i Vassbygda, det være seg enten til Brønnøy Kalk AS sitt eksisterende utskipingsanlegg ved Remman, eller til nytt utskipingsanlegg ved Storegraven. Bindal kommune er omstillingskommune, og i omstillingsplanen for 2015-20 er fornybar energi og mineral to av satsningsområdene. Bindal kommune mener at etablering av nye verneområder ikke må være til hinder for etablering av kalkbrudd og annen næringsvirksomhet. Bindal kommune mener at verneforskriftene må utformes slik at vernet ikke er til hinder for framtidig utnytting av kalkressursene ved Mølnvatnet eller veiframføring til dette området. Alternativt må området tas ut av verneplanen.

Brønnøy kommune anmoder om at Fylkesmannen i den videre prosessen tar hensyn til de ulike interessene i området. Å holde muligheten for eventuell framtidig mineralutvinning i Vassbygda åpen er viktig, herunder sikre muligheten for uttransport av uttakene. Brønnøy kommune har i kommuneplanens samfunnsdel 2013-24 en vedtatt målsetning om å sikre ressursgrunnlaget for fortsatt bergverksaktivitet i kommunen. Brønnøy kalk er en hjørnesteinsbedrift i Brønnøy og kommunen ønsker å legge til rette for at bedriften også i et langsiktig perspektiv vurderer det som aktuelt å fortsette bergverksdriften med utgangspunkt i Brønnøy. Brønnøy kommune forventer også at Brønnøy Kalk og Fylkesmannen kommer fram til gode løsninger for ivaretagelsen av interessene i området. Sikringen av en mulig transportkorridor for uttransport av kalk fra eventuelle framtidige uttak synes å stå sentralt. Brønnøy kommune vil anbefale at avgrensingen av naturreservatet justeres slik at Brønnøy Kalk ved eventuelle framtidige uttak av kalk fra Vassbygda kan ha mulighet til å etablere uttransport enten til ny havn ved Storegraven eller til eksisterende ved Lessremman. Kommunen presiserer samtidig at kommunen ikke har tatt stilling til forløp eller

utforming en eventuell framtidig transportkorridor bør ha i et område med betydelige naturmangfoldkvaliteter og reindriftsinteresser.

Brønnøy Kalk AS uttaler at de ser råstoffbehov og lokal næringsutvikling i et 100-årsperspektiv, og at de derfor driver prospektering etter nye forekomster. Bedriften har inngått avtale med Plathes Eiendommer om undersøkelsesrett. På bakgrunn av geologiske kartlegginger er det indentifisert tre potensielle forekomster i Vassbygda. Disse er Stormarka i Brønnøy kommune og Fiskebekken og Mølnvatnet i Bindal kommune. Det må gjennomføres flere undersøkelser i området for å fastslå utbredelse og faktisk ressursgrunnlag. I forbindelse med rullering av kommuneplanens arealdel i både Brønnøy og Bindal har bedriften spilt inn forslag om å sette av nevnte områder som "område for råstoffutvinning". Brønnøy Kalk skriver videre at et vern av hele eiendommen som omfatter forslaget til Ursvatnet naturreservat vil blokkere muligheten for uttransport av råstoff fra forekomstene i Vassbygda, de være seg enten til Brønnøy Kalk AS sitt eksisterende utskipingsanlegg ved Remman (Ursfjorden), eller til nytt utskipingsanlegg ved Storegraven (Gravsfjorden). I tillegg grenser eiendommen inn mot en av forekomstene (Mølnvatnet), og det er grunn til å tro at karbonatformasjonen strekker seg inn under deler av eiendommen. Bedriften er klar over at det vil være krevende å få på plass alle nødvendige tillatelser til å starte drift, men er opptatt av at et vern ikke skal umuliggjøre en framtidig utnyttelse av mineralforekomstene. Dette vil i så fall kunne få store konsekvenser for bedriftens framtid og for investeringer og arbeidsplasser i et langsiktig tidsperspektiv.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) fraråder det foreslåtte vernet av Ursvatnet. Videre gjentas argumentasjonen fra Brønnøy Kalk sin uttalelse. DMF påpeker at det er lagt ned betydelige ressurser for å finne de mest drivverdige forekomstområdene som sikrer drift ut over de reserver som drives ut ved Akselberg i dag. Prøveboringer sannsynliggjør at forekomsten i Vassbygda har tilsvarende mektighet og kvalitet som på Akselberg, og utnyttelse av denne ressursen er realistisk i overskuelig framtid. I tillegg påpekes det at potensialet for konflikt mellom transport og verneinteresser her regnes som stort. DMF peker også på at forslaget om å strekke en tunnel under området kan være et fornuftig kompromiss. Dersom Ursvatnet vernes i den utstrekning som foreslått, vil dette sette en stopp for mulighetene for transport. I og med at det ikke er imøtekommet noen av tidligere foreslåtte endringer som kunne muliggjort sameksistens, fraråder DMF vern av området.

Landsorganisasjonen i Norge (LO) uttaler at mineralnæringen trenger langsiktige og forutsigbare rammebetingelser. For kommunene Vefsn, Brønnøy og Bindal gir mineralnæringen viktige lokale arbeidsplasser og indirekte virkninger for lokalsamfunnet gjennom selskapets næringsaktivitet. LO er ikke mot vern av skog, men mener vern ikke må være til hinder for næringsutvikling i de berørte kommunene, og at ikke naturlige framtidige næringsområder båndlegges.

Nordland fylkeskommune er kritisk til et vern av Ursvatnet i Brønnøy slik det er foreslått. Fylkestinget er opptatt av at et vern ikke skal være til hinder for eventuell framtidig utnyttelse av mineralforekomstene i Vassbygda. Det anmodes om at Fylkesmannen oppretter en tett dialog med Brønnøy Kalk i den videre prosessen for å finne gode løsninger. Fylkesrådet har i saksframstillingen pekt på at de er kritisk til at dialog med bedriften ikke er gjennomført på et tidligere tidspunkt, men ser samtidig at

det kan være mulig å finne en løsning i området ved å justere grensen eller vurdere alternative traseer.

Norsk Arbeidsmandsforbund understreker at Brønnøy Kalk AS er en hjørnesteinsbedrift i Brønnøy og utgjør viktige arbeidsplasser for kommunen. Mineralene utvunnet av bedriften er også svært viktig for andre bedrifter både i Norge og Europa. De er redd et vern av området vil blokkere mulighetene for uttransport av råstoff fra Brønnøy Kalk AS til utskipingsanlegg og de mener det er viktig å finne en løsning som ivaretar viktige arbeidsplasser i området.

Norsk Industri peker på at Brønnøy Kalk jobber med kartlegging av tre potensielle forekomster av kalkspatmarmor i Vassbygda og at verneforslaget vil blokkere muligheten for utskiping fra områdene bedriften er interessert i. De peker også på at verneforslaget grenser til et av undersøkelsesområdene og at det er sannsynlig at dette strekker seg inn i det foreslåtte området. De ber derfor Fylkesmannen ta hensyn til mineralinteressene i området og justere verneområdet tilsvarende.

Fylkesmannens kommentarer: Både vern av skog og utvinning av mineraler er en prioritert oppgave fra Regjeringen. I dette området er det en konflikt mellom disse to interessene som primært knytter seg til uttransport, men også eventuell drift om det skulle finnes ressurser av interessant størrelse og kvalitet.

Kalk er et mineral som tilhører grunneier. Kartlegging og utvinning avhenger derfor i utgangspunktet av grunneiers tillatelse eller eventuelt ekspropriasjon. Brønnøy kalk har både forut for og under verneplanprosessen hatt dialog med grunneier for å få tillatelse til å gjøre prøveboringer. Dette har ikke ført fram, og grunneier har i stedet underskrevet en avtale om frivillig vern av eiendommen.

Brønnøy kalk og Direktoratet for mineralforvaltning foreslår konkrete endringer i forskrift og avgrensing. Tunnel under det foreslåtte verneområdet med utgang ved Kustflåget fremstår som skånsomt for verneverdiene i det meste av området. Ved Kustflåget er det imidlertid registrert en naturtypelokalitet med høyeste verdi (A). Inngrep i denne vil være uheldig og bør unngås. Fylkesmannen mener derfor tunnelinnslag må plasseres utenfor det foreslåtte naturreservatet om tunnel skulle bli aktuelt. Siden alternativ 1, vei som ikke berører verneforslaget, fremstår som et mindre kostbart alternativ (enn tunnel) antar vi det er det mest realistiske alternativet.

Det er registrert fire naturtypelokaliteter langs det som er beskrevet som veialternativ 2 i innspill fra Brønnøy kalk. Dette alternativet er økonomisk det mest gunstig og Brønnøy kalk sier de kan gjøre justeringer på traseen for å unngå naturtypelokalitetene. Vei i dagen gjennom naturreservatet er ikke forenelig med vern og vil påvirke de registrerte miljøverdiene negativt. Et slikt tiltak vil åpne et område som fremstår som urørt og kan ødelegge en del av helheten her gjennom uttørking, eksponering for vind med mer. En eventuell åpning for unntak for veibygging i verneforskriften vil også kunne skape uheldig presedens i andre vernesaker. Ut fra en vurdering av verneverdiene og arronderingsmessige hensyn er det ikke hensiktsmessig å endre de foreslåtte grensene for Ursvatnet naturreservat. Fylkesmannen tilrår ikke å imøtekomme Brønnøy Kalks ønsker om å kunne bygge vei etter alternativ 2.

Miljødirektoratets vurdering: Mange av innspillene til Fylkesmannens oppstart og høring av dette området har dreid seg om Brønnøy Kalk sine muligheter for framtidig drift av potensielle mineralressurser i området, og i enda større grad muligheter for uttransport fra de planlagte uttaksområdene i Vassbygda, øst for det foreslåtte verneområdet.

Vern av områder etter naturmangfoldloven er å anse som varige tiltak som på ulike måter vil påvirke ulike samfunnsområder. Det er derfor også viktig at man i størst mulig grad fanger opp, og får muligheten til å vurdere effektene for alle berørte samfunnsområder. I dette tilfellet er det mange usikkerhetsfaktorer knyttet til om drift av områdene i Vassbygda blir realisert og derfor også om behovet for uttransport gjennom den tilbudte eiendommen blir aktuelt. Vi har valgt å legge til grunn i vår vurdering at framtidig drift i området er sannsynlig. Både våre egne vurderinger og de utredningene bedriften har fått utarbeidet viser at det mest økonomiske alternativet for uttransport av mineralressurser fra Vassbygda vil påvirke deler av det foreslåtte verneområdet. Det er usikkerhet knyttet til disse beregningene i og med at ingen av veialternativene er detaljplanlagt, men andre skisserte transportruter, inkludert tunnelalternativet beskrevet i Fylkesmannens vurdering, gir en betydelig merkostnad både knyttet til utbygging og transport. Det har blitt vurdert som et alternativ å gi en åpning for mulig framtidig veibygging i verneforskriften. En slik løsning ville sannsynligvis kunne vært tilfredsstillende for bedriften, men ville medført en langsiktig usikkerhet for forvaltningen og brukerne av området. Miljødirektoratet tar derfor innspillene om å tilpasse vernegrensen til følge, slik at en mulig veiframføring til utskipingshavn lar seg gjennomføre. Vi foreslår derfor en revidert avgrensing av området i vår tilråding. Vi støtter Fylkesmannens vurdering av at en grenseendring er uheldig i forhold til arronderingen av området. Tap av disse arealene vil også føre til en viss verdireduksjon av området, men de vurderingene vi har fått gjennomført viser likevel at området vil opprettholde den samlede verdisettingen som regionalt viktig (**).

Det er også gitt tillatelse til prøveboring innenfor avgrensingen av det foreslåtte verneområdet. Ekspropriasjonstillatelsen fra Direktoratet for mineralforvaltning stiller vilkår om hvordan disse skal gjennomføres for å ikke forringe verneverdiene i området. I møter med bedriften har vi fått beskjed om at eventuelle uttak her vil skje ved underjordisk drift, og vil i så måte ikke påvirkes av et eventuelt vern. Underjordisk drift med uttaksområder utenfor verneområdet vil være tiltak som må vurderes etter gjeldende regelverk når bedriften eventuelt velger å søke konsesjon.

7. Fylkesmannens tilråding

Dette er et område med store verdier – både knyttet til mineralutvinning og naturverdier. Brønnøy kalk driver i dag i området ved Velfjorden. De har her ressurser for drift i 20-25 år til, noe som er relativt kort i mineralindustrien. De har begynt å se etter nye områder, og så langt er det tre lokaliteter i Vassbygda som skiller seg ut som de mest aktuelle. Ingen av disse tre områdene berører det foreslåtte naturreservatet med dagens avgrensing. Disse avgrensingene er imidlertid veldig usikre, og det er indikasjoner på at den ene lokaliteten («Mølnvatnet») kan strekke seg inn i det foreslåtte naturreservatet.

Området er tilbudt gjennom ordningen med frivillig vern og har fått verdien **, regionalt viktig. Naturverdier tilsier vern av området, og området vil kunne bidra til middels inndekking av mangler i dagens skogvern. Samtidig vil det kunne bidra til å oppfylle Regjeringens ønske om økt satsing på mineralindustri. Det har kommet konkrete innspill på justeringer av grenser og verneforskrift, noe som primært er knyttet til vei eller tunnel gjennom området og installasjoner knyttet til dette, samt gjennomføring av prøveboringer.

Det er et ønske fra Regjeringen om økt aktivitet knyttet til mineralindustrien. Mineraler er ikke fornybare ressurser, og utvinning setter store og varige spor. Uavhengig av vern eller ikke har mineralindustrien et ansvar for å ta hensyn og tilpasse seg spesielle naturverdier og andre interesser. Et naturreservat uten tilpasninger til kalkutvinning i Vassbygda vil mest trolig være fordyrende for Brønnøy kalk, men det finnes alternativer som er mer kostbare. Brønnøy kalks planer er både langt fram i tid og fremdeles lite konkrete, så det er usikkerhet både når det gjelder tillatelser, størrelse på ressursene, teknologi, økonomi og mye annet.

Fylkesmannens oppdrag er å utrede vern innenfor rammene av frivillig vern eller vern på statsgrunn. Vi vurderer at dette området oppfyller alle kriterier som kreves for vern, og tilrår derfor at Ursvatnet naturreservat opprettes. Her er det også et ønske fra grunneierne om at området vernes og også i fremtiden kan benyttes til jakt, fiske, bærplukking, beiting og rekreasjon. Det er imidlertid også andre store samfunnsinteresser som sannsynligvis påvirkes negativt av et eventuelt vern. Vi tar ikke stilling til om hensynet til vern eller et potensielt kalkbrudd i fremtiden bør veie tyngst. Det bør søkes å finne løsninger som ivaretar begge interessene. Her er imidlertid både naturverdier og næringsinteresser i stor grad knyttet til de samme kalkforekomstene, noe som gjør dette vanskelig. Vi mener disse to interessene i liten grad er forenlige og det bør tas et valg av hvilken interesse som skal prioriteres.

8. Miljødirektoratets tilråding

Miljødirektoratet tilrår vern av Ursvatnet som naturreservat, med de endringer i avgrensing og verneforskrift som framkommer av begrunnelsen overfor (jf. kapittel 3) og av vedlagte vernekart og forskrift.